

4. Oni A. A., Musa U., Oni S. E-Revenue Adoption in State Internal Revenue Service: Interrogating the Institutional Factors. *Journal of Organizational and End User Computing (JOEUC)*. 2020. No. 32(1). Pp. 41–61.

5. Loukis E. Using advanced information technologies for increasing public participation in the Greek parliament. *Journal of Balkan and near Eastern Studies*. 2011. No. 13(1). Pp. 13–35.

6. Unwunchola A. A., Adinlewa T., Udeh, K. An Appraisal of the Role of ICT as a Tool for Participatory Democracy in Nigeria. *MCC Journal*. 2017. No. 1(1). Pp. 69–87.

7. Vesnic-Alujevic L. Nacarino R. C. The EU and its democratic deficit: Problems and (possible) solutions. *Europen Review*. 2012. No. 11(1). Pp. 63–70.

8. Elliott C. Clientelism and the Democratic Deficit. *Studies in Indian Politics*. 2016. No. 4(1). Pp. 22–36.

9. Байковський П.Б. Інституційна та соціоструктурна складова проблеми «дефіциту демократії» в ЄС. *Вісник Львівського університету: Серія: Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 30. С. 103–112.

10. Дубас В. Європейські стандарти сучасного парламентаризму (за позиціями Європейської комісії «За демократію через право»). *Часопис конституційного права*. 2019. № 2. С. 60–73.

11. Корж І. Ф. Розвиток електронного парламентаризму як ознака подальшої демократизації держави. *Інформація і право*. 2018. № 3(26). С. 56–67.

12. Нижник А. І. Сучасні тенденції організаційно-правового та інноваційного забезпечення парламентського контролю в Україні. *Інформація і право*. 2021. № 4(39). С. 222–232.

УДК 340: 342.7(043.2)

Олещенко В.Ю., к.держ.уп.,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ЦІННІСНИЙ ЗМІСТ ПРАВ ЛЮДИНИ

Інститут прав людини має тривалу історію свого формування та становлення. Проте, актуальність цієї теми, не має часових обмежень та не є вичерпною. Особливо у XXI столітті, створені міжнародні і міжурядові організації все частіше і частіше підіймають питання, пов'язані з правами людини. З одного боку, це є свідченням того факту, що суспільний розвиток має свій безпосередній вплив на розвиток права та його інститути, а також на виклики, які постають перед людством. З іншого боку, актуальність піднятої теми є фактом того, що усталена правова система та правові норми не справляються зі своєї початковою місією. Ця проблема має відсилку до питання про гарантії прав людини.

Але також важливим питанням є питання про зміст прав людини. Що саме ми маємо на увазі, коли говоримо про права людини? Чому

класифікація прав людини має різні форми та вигляди? Які саме «складові» інституту прав людини перебувають під пильною увагою міжнародної спільноти і під загрозою порушення?

Першим міжнародним документом, який започаткував зародження інституту міжнародного права прав людини стала Загальна декларація прав людини 1948 року. Цей Акт впродовж 76 років продовжує утримувати статус найвпливовішого документу із захисту та гарантій прав людини. Його основоположні принципи ратифіковані у національному законодавстві багатьох країн. Але, якщо після Другою світовою війни Загальна декларація стала своєрідною панацеєю для приведення світу до правового порядку, то чи залишилися ці принципи дієвими у XXI столітті? Що змінилося за 76 років? Правова система, виклики чи самі права людини? На аргументацію останнього можна тезисно зазначити, що жоден нормативний акт не зможе передбачити та вмістити весь спектр свобод, які може мати людина. Особа має більше прав, ніж може вмістити перелік одного документу. І тут знову маємо повернутися до питання про сутнісний зміст прав людини. Чи має людина тільки ті права, які визначені нормативно? Можливо вона має більше прав, навіть якщо вони не закріплені юридично.

Права людини не є остаточно визначеною категорією. У науці існує багато визначень та підходів до розуміння прав людини. Різні юридичні школи також формулюють своє розуміння. Попри велику кількість різних підходів до розуміння, більшість визначень зводиться до особистості людини та її можливостей щодо користування правами і свободами у різних соціальних ситуаціях.

Виходячи з цієї позиції та з проаналізованих документів щодо захисту прав людини, можна зазначити, що основними цінностями, на які спрямована охоронна функція міжнародних документів є людська гідність і рівність. «Усі люди народжуються вільними та рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні ставитися один до одного в дусі братерства» [1]. Людська гідність і рівність визначаються першочерговим, базовим принципом, без додержання якого, людина не може реалізовувати себе як особистість у суспільстві. Не менш важливими цінностями, які логічно «продовжують» або підтверджують (закріплюють) базові визначені цінності (рівність і гідність) є свобода, справедливість, недискримінація, повага до інших, відповідальність. Кожна з перелічених цінностей, цей перелік не є вичерпним, має свою специфіку і наукову школу пізнання. Вони існують як ціннісні категорії прав людини автономно, юридично обґрунтовано, але їх реальна юридична сила має дію лише, коли всі інші забезпечені і реалізовані. Не може бути дотримано принцип справедливості, якщо порушено принцип свободи тощо.

Отже, основні цінності прав людини складають фундамент міри та меж правової поведінки і свободи людини. Без визначених цінностей людина є обмеженою у своїх можливостях, а відповідно у тому, що ми звикли називати правами. Тому, підсумовуючи вищезазначене, можна дійти висновку, що змістом прав людини є базисні цінності, які спрямовані на визначення автономності людини.

Література

1. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголош. Резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р. / База даних «Законодавство України». URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення 31.01.2024).

УДК 342.5 (043.2)

Орлов О.О., адвокат,
м. Носівка, Чернігівська обл., Україна
Меланіч В.В., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРИНЦИП ПРОЗОРОСТІ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Принцип прозорості виступає одним з базових елементів забезпечення демократії та верховенства права, запорукою ефективного функціонування місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства. Проте нормативного відображення в Конституції України цей принцип не набув. До того ж існує проблема визначення поняття прозорості та відповідного принципу. У законодавчій базі України він або згадується без пояснення, або за змістом ототожнюється з принципами відкритості, гласності, публічності. Різні правові акти розглядають його з різних поглядів. Принцип прозорості вкладений у ЗУ «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію», «Про публічні закупівлі», «Про державну службу» та інші.

Національне законодавство визначає необхідність дотримання принципів прозорості та відкритості в різних сферах і тільки у конкретних випадках розглядає їхні складові детальніше [1]. Загалом українське законодавство ідентифікує поняття «прозорість» як необхідність дотримання принципів відкритості та підзвітності у різних сферах і в окремих випадках деталізує їх складові.